

Росуллоҳнинг идомлари ҳақида келган ҳадислар баёни.

(давоми)

باب ما جاء في إمام رسول الله صلى الله عليه وسلم

الجزء الثاني

[Ўзбекча – Uzbeking – الأوزبكي]

Абу Йисо Мухаммад ибн Йисо ат-Термизий

Таржимон: Абдуллоҳ Шариф

Нашрга тайёрловчи: Шамсиддин Дарғомий

2009 - 1430

islamhouse.com

باب ما جاء في إدام رسول الله صلى الله عليه وسلم

الجزء الثاني

« باللغة الأوزبكية »

ترجمة: عبد الله شريف

مراجعة: شمس الدين درغامي

2009 - 1430

islamhouse.com

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

الحمد لله رب العالمين ولا إله إلا الله الحق المبين والعاقة للمتقين والصلاة والسلام على محمد خاتم النبيين وعلى آله وصحبه وأهل بيته أجمعين وعلى التابعين لهم بإحسان إلى يوم الدين وبعد:

169 - حدثنا محمد بن بشار ثنا مسلم بن إبراهيم ثنا أبان بن يزيد عن قتادة عن شهر بن حوشب عن أبي عبيدة قال: طبخت للنبي قدرا وقد كان يعجبه الذراع فناولته الذراع ثم قال ناولني الذراع فناولته ثم قال ناولني الذراع فقلت يا رسول الله وكم للشاة من ذراع فقال والذي نفسي بيده لو سكت لناولني الذراع ما دعوت

Бу ҳадис Абу Убайдадан ривоят қилинади айтадилар: Пайғамбар саллаллоҳу алайҳи васалламга овқат пишириб бердим, у зотга гўштнинг курак қисми ёқарди, мен курак гўштини олиб бердим, сўнг яна курак гўштини сўрадилар. Мен дарҳол олиб бердим. Кейин яна сўраган эдилар, мен айтдимки: ё Росулulloҳ саллаллоҳу алайҳи васаллам қўйнинг нечта кураги бўлади? У зот Жоним унинг кўлида бўлган зотга қасамки, агар бундай демаганингда, қанча сўрасам шунча кўл олиб берардинг - дедилар.

Изоҳ: Албатта бу Пайғамбар саллаллоҳу алайҳи васалламнинг пайғамбарлик мужизаларидандир, бундай мужизалар у зотдан жуда кўп содир бўлган, бу ҳақда алоҳида жилдлик китоблар битилган, масалан имом Байҳақий “далоил нубувва” деб номлаб манашундай мужизаларини жамлаган китоб таълиф қилганлар, у зотдан бошқа бир қанча уламолар ҳам бу борада китоблар ёзганлар.

170 - حدثنا الحسن بن محمد الزعفراني ثنا يحيى بن عبد عن فليح بن سليمان قال حدثني رجل من بني عباد يقال له عبد الوهاب بن يحيى بن عباد عن عبد الله بن الزبير عن عائشة رضي الله عنها قالت ما كان الذراع أحب اللحم إلى رسول الله ولكنه كان لا يجد اللحم إلا غبا وكان يعجل إليها لأنها أعجلها نضجا

Оиша розияллоҳу анҳодан ривоят қилинади айтадиларки: Қўл гўшти Пайғамбар саллаллоҳу алайҳи васалламга жуда ҳам ёқимли бўлмаган, лекин у зот гўштни ниҳоятда кам топардилар. Бунинг сабаби, чунки курак жуда тез пишади.

Изоҳ: *Ибн Ҳажар раҳимаҳуллоҳ бу ҳадисга таълиқ қилиб айтадиларки: Бу, Оиша онамиз розияллоҳу анҳонинг ижтиҳодларидир, аввалги ва бошқа кўп ҳадислардан Пайғамбар саллаллоҳу алайҳи васалламни қўл гўштини яхши кўришлари маълум бўлаяпти, лекин Оиша розияллоҳу анҳонинг бу таъвилларидан мақсад Росулulloҳ саллаллоҳу алайҳи васалламни лаззатларга берилмай, балки тезроқ пишадиган овқатни танавул қилиб кўп вақтларини умматнинг гамида ўтказар эдилар,- демоқчилар, валлоҳу аълам, лекин инсонда лаззатларга бўлган майл истак бўлиши инсоннинг жисмонан етуклиги ва баркамоллигидандир, Росулulloҳ саллаллоҳу алайҳи васаллам манашундай баркамол инсон эдилар. Албатта киши табиатан бир нарсани ёқтириши айблик ишлар қаторида саналмайди. Имом Нававийнинг ҳадисга қилган шарҳларини ҳам зикр қилсак, албатта фойдадан холи бўлмайди деб ўйлаймиз. У киши айтадиларки: Пайғамбар саллаллоҳу алайҳи васаллам қўл гўштини суйишларининг сабаби, чунки қўл гўшти жуда тез пишади, маззаси ҳам ёқимли ва азиятлик ўринлардан узоқ жойда жойлашган. Ибн Қойим раҳимаҳуллоҳ айтадиларки: Ҳайвон гўштининг олдинги қисми доимо ширин ва тотли бўлади, чунки бу қисм азиятлик ўринлардан узоқда жойлашган.*

171 - حدثنا محمود بن غيلان ثنا أبو أحمد ثنا مسعر قال سمعت شيخا من فهم قال سمعت عبد الله بن جعفر يقول سمعت رسول الله قال إن أطيب اللحم لحم الظهر

Абдуллоҳ ибн Жаъфар айтадиларки: Мен Пайғамбар саллаллоҳу алайҳи васалламни гўшларнинг энг яхшиси елка гўшти – деганларини эшитдим.

172 - حدثنا سفيان بن وكيع ثنا زيد بن الحباب عن عبد الله بن المؤمل عن ابن أبي مليكة عن عائشة رضي الله عنها أن النبي قال نعم الإدام الخ

Оиша онамиз айтадилар: Пайғамбар саллаллоҳу алайҳи васаллам сирка жуда ҳам яхши идом. – Дедилар.

173 - حدثنا أبو كريب محمد بن العلاء ثنا أبو بكر بن عياش عن ثابت أبي حمزة الشامي عن الشعبي عن أم هانئ قالت : دخل على النبي فقال أعندك شيء فقلت لا إلا خبز يابس وخل فقال ه اتي وما أقفر بيت من آدم فيه خل

Умму Ҳоний айтадилар: Бир куни Пайғамбар саллаллоҳу алайҳи васаллам уйимга кириб, мендан егулик бирор нарсанг борми? - деб сўрадилар. Мен қаттиқ нон ва сирка бор дедим. Шунда у зот айтдиларки: Сиркаси бор хонадон идомсиз қолган эмас.

174 - حدثنا محمد بن المثني قال حدثنا محمد بن جعفر ثنا شعبة عن عمرو بن مرة عن مرة
الهمداني عن أبي موسى الأشعري عن النبي قال فضل عائشة على النساء كفضل الثريد على سائر
الطعام.

Абу Мусо Ал-Ашъарийдан ривоят қилинади айтадиларки: Пайғамбар саллаллоҳу алайҳи васаллам Оишанинг бошқа аёллардан афзаллиги, сариднинг бошқа таомлардан афзаллигидай. – Дедилар.

Изоҳ: Сарид нон билан гўшт бўлиб Росулulloҳ саллаллоҳу алайҳи у таомни жуда ёқтирар эдилар. Шунинг учун Оиша розияллоҳу анҳонинг қадрларини баён қилишида у зотни таомлар ичида саридга ўхшатдилар. Бу ҳадисдан Оиша онамизни Пайғамбар саллаллоҳу алайҳи васаллам нақадар ҳурмат қилишлари маълум бўлиб, Оиша онамизни тақво соҳиби эканликларига ҳам далолат қилади, чунки Пайғамбар саллаллоҳу алайҳи васаллам тақводорларни суяр эдилар.

175 - حدثنا علي بن حجر ثنا إسماعيل بن جعفر ثنا عبد الله بن عبد الرحمن بن معمر الأنصاري
أبو طوالة أنه سمع أنس بن مالك يقول قال رسول الله فضل عائشة على النساء كفضل الثريد على
سائر الطعام

Анас ибн Моликдан ривоят қилинадиган бу ҳадис ҳам, аввалги ҳадиснинг ўзгинаси.

176 - حدثنا قتيبة بن سعيد حدثنا عبد العزيز بن محمد عن سهيل بن أبي صالح عن أبيه عن أبي
هريرة رضي الله عنه أنه رأى رسول الله توضأ من أكل ثور أقط ثم رآه أكل من كتف شاة ثم صلى
ولم يتوضأ

Абу Ҳурайра розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади. У зот Пайғамбар саллаллоҳу алайҳи васалламни бир пишлоқ бўлагини еб, сўнг таҳорат қилганликларини, кейин эса кўй курагидан еб, таҳоратни янгиламай намоз ўқиганликларини кўрган эканлар.

177 - حدثنا ابن أبي عمر ثنا سفيان بن عيينة عن وائل بن داود عن ابنه وهو بكر بن وائل عن
الزهري عن أنس بن مالك قال أولم رسول الله على صفة بتمر وسويق

Анас ибн Молик айтадилар: Росулulloҳ саллаллоҳу алайҳи васаллам София розияллоҳу анҳога хурмо ва талқон билан валима қилиб берган эдилар.

Изоҳ: Валима тўй учун бериладиган зиёфат. Пайғамбар саллаллоҳу алайҳи васаллам хайбар ерини фатҳ қилиб бўлгач, у ердан Мадинага қайтаётиб йўлда София онамизни никоҳларига оладилар-да ва хурмо ва толқон билан валима қилиб берадилар. Бошқа ҳадисларда келишича Росулulloҳ саллаллоҳу алайҳи васаллам ўша куни кимда нима бўлса суфрага – суфра теридан бўлган дастурхон - олиб келсин! - деган эканлар. Кейин одамлар нималари бўлса ўртага қўйиб биргаликда баҳам кўрадилар. Яъни Пайғамбар алайҳи салом ниҳоятда камтарона енгил тўй қилган эканлар, чунки у зотнинг орзу ҳаваслари охирагача эди.

178 – حدثنا الحسين بن محمد البصري ثنا الفضيل بن سليمان حدثني فائد مولى عبید الله بن علي بن أبي رافع مولى رسول الله قال: حدثني عبید الله بن علي عن جدته سلمى أن الحسن بن علي وابن عباس وابن جعفر أتوها فقالوا لها اصنعي لنا طعاما مما كان يعجب رسول الله ويحسن أكله فقالت يا بني لا تشتهييه اليوم قال بلى اصنعيه لنا قال فقامت فأخذت شيئا من الشعير فطحنته ثم جعلته في قدر وصبت عليه شيئا من زيت ودقت الفلفل والتوابل فقربتته إليهم فقالت هذا مما كان يعجب النبي ويحسن أكله.

Убайдуллоҳ ибн Алий бувиларидан ривоят қиладилар: Ҳасан ибн Алий, Ибн Аббос ва Ибн Жаъфар, у аёл олдиларига келиб у аёлдан бизга Росулulloҳ саллаллоҳу алайҳи васаллам ёқтириб ейдиган овқат пишириб беринг дейишади. Шунда у аёл эй! Ўғлим сен у овқатни ея олмайсан! Йўқ ейман! пишириб беринг. Аёл ўрнидан туриб озгина арпа олиб уни туйди, сўнг уни қозонга солиб устидан ёғ қуйди, кейин қалампир ва зираворларни майдалаб уларга таомни келтирди-да, манашу овқат Росулulloҳ саллаллоҳу алайҳи васалламга ёқарди, уни иштаҳо билан ер эдилар – деди.

179 – حدثنا محمود بن غيلان ثنا أبو أحمد ثنا سفيان عن الأسود بن قيس عن نبيح العنزي عن جابر بن عبد الله قال أتانا النبي في منزلنا فذبحنا له شاة فقال كأنهم علموا أنا نحب اللحم وفي الحديث قصة

Жобир ибн Абдуллоҳ айтадилар: Пайғамбар саллаллоҳу алайҳи васаллам бизни уйимизга келдилар, биз у зот учун қўй сўйдик, шунда айтдиларки: бизни, гўштни яхши кўришимизни билганга ўхшайдилар бу хонадон соҳиблари. Ровий ҳадисда анчагина қисса бор эди. – Дейдилар.

180 – حدثنا ابن أبي عمر ثنا سفيان ثنا عبد الله بن محمد بن عقييل أنه سمع جابرا قال سفيان وحدثنا محمد بن المنكدر عن جابر قال خرج رسول الله وأنا معه فدخل على امرأة من الأنصار

فدبجت له شاة فأكل منها وأتته بقناع من رطب فأكل منه ثم توضأ للظهر وصلى ثم انصرف فأتته بعلافة من علافة الشاة فأكل ثم صلى العصر ولم يتوضأ

Жобир розияллоҳу анҳу айтадилар: Росулulloҳ саллаллоҳу алайҳи васаллам билан бирга ансорлардан бир аёлникига бордик. У аёл Пайғамбар саллаллоҳу алайҳи васалламга кўй сўйиб берди. Пайғамбар алайҳис-салом ундан едилар, сўнг бир саватчада янги пишган хурмо олиб келди, ундан ҳам танавул қилиб, сўнг пешин намози учун таҳорат қилдилар, кейин пешин намозини ўқиб, қайтиб келган эдилар, у аёл қолган кўй гўштини олиб келди, у гўшдан еб асрни намозини таҳоратни янгиламай ўқидилар.

Изоҳ: Бу ҳадис пиширилган гўштни егандан кейин таҳорат қилиш лозим эмаслигига далилдир.

181 - حدثنا العباس بن محمد الدوري ثنا يونس بن محمد ثنا فليح بن سليمان عن عثمان بن عبد الرحمن عن يعقوب بن أبي يعقوب عن أم المنذر قالت دخل علي رسول الله ومعه علي ولنا دوال معلقة قالت فجعل رسول الله يأكل وعلي معه يأكل فقال رسول الله لعلي مه يا علي فإنك ناقة قالت فجلس علي والنبي يأكل قالت فجعلت لهم سلقا وشعيرا فقال رسول الله لعلي من هذا فأصب فإنه أوفق لك.

Умму Мунзир розияллоҳу анҳо айтадиларки: Росулulloҳ саллаллоҳу алайҳи васаллам Алий билан бирга менга меҳмон бўлдилар, бизда хурмонинг ғўраси шохи билан синдириб олиб уйга осиб қўйилган эди, Пайғамбар саллаллоҳу алайҳи васаллам ундан танавул қила бошладилар, Алий ҳам биргалиқда ея бошлади, шунда Росулulloҳ саллаллоҳу алайҳи васаллам Алига тўхта! Эй! Алий, сен эндигина касалликдан чиқдинг дедилар. Алий ейишни бас қилди, Пайғамбар алайҳи салом эса давом этдилар. Кейин мен уларга отқулоқ ва арпадан овқат таёрлаб бердим. Росулulloҳ саллаллоҳу алайҳи васаллам Алийга манабундан олсанг бўлади, чунки у сенга муносиброқ дедилар.

182 - حدثنا محمود بن غيلان ثنا بشر بن السري عن سفيان عن طلحة بن يحيى عن عائشة بنت طلحة عن عائشة أم المؤمنين رضي الله عنها قالت كان النبي يأتيني فيقول أعندك غداء فأقول لا قالت فيقول إني صائم قالت فأتانا يوم ما فقلت يا رسول الله إنه أهديت لنا هدية قال وما هي قلت حيس قال أما إني أصبحت صائما قالت ثم أكل

Оиша розияллоҳу анҳодан ривоят қилинади айтадиларки: Пайғамбар алайҳи салом меникига келиб, нонуштага бирор нарса борми? - деб сўрар эдилар. Мен

йўқ! - десам. У зот ундай бўлса мен рўзаман дер эдилар. Бир куни келиб қолган эдилар, мен ё Росулulloҳ саллalloҳу алайҳи васаллам бизга ҳадия келди, - дедим, у зот "у нима экан?" - Дедилар. Мен ҳес дедим. У зот, лекин мен рўзага ният қилган эдим-да - деб, сўнг едилар.

Изоҳ: *Ҳеснинг шарҳида мулла Алий қори у сариёғ ва пишлоқ қўшилган хурмо, гоҳида пишлоқ ўрнига ун ҳам қўшилади, сўнг аралаштирилади. – Дейдилар. Мадина аҳли орасида бу таом ҳозиргача шу ном билан машҳур, асосан рамазон ойида Росулulloҳ масжидларида рўзадорларга тақдим қилинади. Мулло Али қори айтганларидек у сариёғ, нон, ва хурмо баъзан нон ўрнига ундан фойдаланишади.*

Бу ҳадисдан нафл рўзага кундузи ҳам ният қилиши жоизлиги маълум бўлади, шарти шуки, киши ҳали ҳеч нарса танавул қилмаган бўлса.

183 – حدثنا عبدالله بن عبدالرحمن حدثنا عمر بن حفص بن غياث ثنا أبي عن محمد بن أبي يحيى الأسلمي عن يزيد بن أبي أمية الأعور عن يوسف بن عبدالله بن سلام قال رأيت النبي أخذ كسرة من خبز الشعير فوضع عليها تمرّة ثم قال هذه إدام هذه فأكّل

Юсуф ибн Абдуссалом айтадилар: Мен Пайғамбар алайҳи саломни арпа нонидан бир бурда олиб, унга хурмо қўшганларини кўрдим. Шунда бу манабунинг идоми - деб еган эдилар.

184 – حدثنا عبدالله بن عبدالرحمن ثنا سعيد بن سليمان عن عباد بن العوام عن حميد عن أنس بن مالك أن رسول الله كان يعجبه الشفل قال عبدالله يعني ما بقي من الطعام

Анас ибн Молик айтадиларки: Пайғамбар саллalloҳу алайҳи васалламга суфл (қирмоч) ёқар эди, ровий Абдуллоҳ айтадилар суфл таомдан қолганидир.

Изоҳ: *Уламолардан бири Ҳанафий исмлик киши айтадилар: Суфл овқатнинг қозонда ёки товоқдаги қолдиги. Баъзи олимлар буни қозонга ёпишган таом қолдиги яъни қирмоч деб тафсир қилганлар.*

Пайғамбар саллalloҳу алайҳи васаллам жуда камтарона ҳаёт кечириб, сўнг исрофгарчиликга чек қўйган инсон эдилар. Қани энди бизлар ҳам у зотнинг изларидан бориб, манашундай ахлоқларни ўзимизда мужассам қилсак! Оллоҳ таоло камчилик ва нуқсонларимизни ўзи афв этсин!

وصلى الله وسلم على نبينا محمد وعلى آله وصحبه أجمعين.